

Ek Chup So¹⁰⁰ Sukh (Gujarati)

ખામોશી કી ફઝીલત પર મુશ્તમિલ
મુખ્તસર વ જામેઅ મ-દની ગુલદસ્તા

حُسْنُ السَّمْتِ فِي الصَّمْتِ

તરજમા બનામ

એક ચુપ સો સુખ¹⁰⁰

(ખામોશી કે ફઝાઇલ)

મુઅલ્લિફ

ઈમામ જલાલુદ્દીન અબ્દુર્રહમાન બિન અબૂ બક સુયૂતી શાફેઈ عَلَيْهِ سَلَامٌ
(અલ મુ-તવફફા 911 હિ.)

શો'બસો તરજિમે ફુતુબ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
أَمَّا بَعْدُ فَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

કિતાબ પઢને કી દુઆ

અઝ : શૈખે તરીકત, અમીરે અહલે સુન્નત, બાનિયે દા'વતે ઈસ્લામી, હઝરતે અલ્લામા

મૌલાના અબૂ બિલાલ મુહમ્મદ ઈલ્યાસ અત્તાર કાદિરી ૨-ઝવી **دَامَتْ بَرَكَاتُهُمْ أَعَالِيَهُ**

દીની કિતાબ યા ઈસ્લામી સબક પઢને સે પહલે ઝૈલ મેં દી હુઈ દુઆ પઢ

લીજિયે **إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى** જો કુછ પઢેંગે યાદ રહેગા. દુઆ યેહ હૈ :

اللَّهُمَّ افْتَحْ عَلَيْنَا حِكْمَتَكَ وَأُنشِرْ
عَلَيْنَا رَحْمَتَكَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ

તરજમા : ઐ અલ્લાહ **عَزَّوَجَلَّ** ! હમ પર ઈલ્મો હિક્મત કે દરવાઝે ખોલ દે ઔર હમ પર

અપની રહમત નાઝિલ ફરમા ! ઐ અ-ઝમત ઔર બુરુગી વાલે !

(المستطرف ج ١، ص ٤٤ دارالفكر بيروت)

નોટ : અવ્વલ આખિર એક એક બાર દુરુદ શરીફ પઢ લીજિયે.

તાલિબે ગમે મદીના

વ બકીઅ

વ મગ્ફિરત

13 શવ્વાલુલ મુકર્રમ 1428

કિયામત કે રોઝ હસરત

ફરમાને મુસ્તફા **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** : સબ સે ઝિયાદા હસરત કિયામત કે દિન ઉસ કો હોગી જિસે દુન્યા મેં ઈલ્મ હાસિલ કરને કા મૌકઅ મિલા મગર ઉસ ને હાસિલ ન કિયા ઔર ઉસ શખ્સ કો હોગી જિસ ને ઈલ્મ હાસિલ કિયા ઔર દૂસરોં ને તો ઉસ સે સુન કર નફ્અ ઉઠાયા લેકિન ઉસ ને ન ઉઠાયા (યા'ની ઈસ પર અમલ ન કિયા).
(تاريخ دمشق لابن عساکر، ج ٥١ ص ١٣٨ دار الفكر بيروت)

કિતાબ કે ખરીદાર મુ-તવજ્જેહ હો

કિતાબ કી તબાઅત મેં નુમાયાં ખરાબી હો યા સફહાત કમ હોં યા બાઈન્ડિંગ મેં આગે પીછે હો ગએ હોં તો મક-ત-બતુલ મદીના સે રુજૂઅ ફરમાઈયે.

મજલિસે તરાજિમ (દા'વતે ઈસ્લામી)

યેહ રિસાલા (حُسْنُ السُّنْتِ فِي الصُّنْتِ)

હઝરતે સય્યિદુના ઈમામ જલાલુદ્દીન અબ્દુરહમાન સુયૂતી શાફેઈ **عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْكَوْفِي** ને અ-રબી ઝબાન મેં તહરીર ફરમાયા હૈ. મજલિસે અલ મદીનતુલ ઈલ્મિયા (દા'વતે ઈસ્લામી) ને ઈસ કા ઉર્દૂ તરજમા ઔર તખરીજ કર કે “એક યુપ સો¹⁰⁰ સુખ” કે નામ સે પેશ કિયા હૈ. મજલિસે તરાજિમ (દા'વતે ઈસ્લામી) ને ઈસ રિસાલે કો ગુજરાતી રસ્મુલ ખત મેં તરતીબ દે કર મક-ત-બતુલ મદીના સે શાએઅ કરવાયા હૈ.

ઈસ રિસાલે મેં અગર કિસી જગહ કમી બેશી યા ગ-લતી પાએં તો મજલિસે તરાજિમ કો (બ ઝરીઅએ મક્તૂબ, E-mail યા SMS) મુત્તલઅ ફરમા કર સવાબ કમાઈયે.

રાખિતા : મજલિસે તરાજિમ (દા'વતે ઈસ્લામી)

મક-ત-બતુલ મદીના, સિલેક્ટેડ હાઉસ, અલિફ કી મસ્જિદ કે સામને,
તીન દરવાઝા, અહમદઆબાદ-1, ગુજરાત, ઈન્ડિયા

MO. 9374031409 E-mail : translationmaktabhind@dawateislami.net

હુરૂફ કી પહચાન

ફ = ف	પ = پ	ભ = ب	બ = ب	અ = ا
ર = ر	ઠ = ث	ટ = ث	થ = ث	ત = ت
હ = ح	ઇ = هـ	ચ = ج	ઝ = ج	જ = ج
ઢ = د	ડ = د	ધ = د	દ = د	ખ = خ
ઝ = ز	ઢ = ذ	ડ = ذ	ર = ر	ઝ = ز
ઝ = ض	સ = س	શ = ش	સ = س	ઝ = ض
ફ = ق	ગ = غ	અ = ع	ઝ = ظ	ત = ط
ઘ = گ	ગ = گ	ખ = ک	ક = ک	ક = ق
હ = هـ	વ = و	ન = ن	મ = م	લ = ل
ઈ = ي	ઈ = ا	ઐ = ا	ઐ = ا	ય = ی

પેશકશ : મજલિસે અલ મદીનતુલ ઈલ્મિયા (દા'વતે ઈસ્લામી)

الْحَمْدُ لِلَّهِ وَكَفَى وَسَلَّمَ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى

तमाम ता'रीकें अद्लाड **عَزَّوَجَلَّ** के लिये हैं, वोडी कअी है और उस के युने
हुअे बन्दों पर सलाम हो

उअरते सय्यिदुना एमाम जलालुद्दीन अब्दुर्रहमान सुयूती
शाईए **عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْكُبْرَى** इरमाते हैं : एस उम्दा क़िताब को मैं ने उअरते
सय्यिदुना एमाम अबू बक़ एब्ने अबी दुन्या **رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ** की
“क़िताबुस्सम्त” से तल्बीस क़िया है और एस में कुछ एजाइत भी
क़िये हैं. मैं ने एस का नाम “हुस्नुस्सम्त क़िस्सम्त” (या'नी आमोशी
के बारे में उम्दा तरीका) रखा है. अद्लाड **عَزَّوَجَلَّ** ही दुरुस्ती की तौईक
देने वाला है.

आमोशी में नजत है

उअरते सय्यिदुना अब्दुद्लाड बिन अम्र **رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا** बयान
करते हैं के हुअूर नबिय्ये करीम **صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ने एशअद इरमाया :
“ओ युप रहा उस ने नजत पाई.”⁽¹⁾

सलामती याहने वाला आमोश रहे

उअरते सय्यिदुना अनस बिन मालिक **رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ** बयान
करते हैं के हुअूर नबिय्ये पाक **صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ने एशअद इरमाया :
“ओ सलामत रचना याहता है उस पर आमोशी लाज़िम है.”⁽²⁾

बदन पर हलका और मीठान में भारी

उअरते सय्यिदुना अबू अर गिफ़ारी **رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ** बयान करते

1...ترمذی، کتاب صفة القيامة، ۲/۲۲۵، حدیث: ۲۵۰۹

2...مسندا بی یعلی، مسند انس بن مالک، ۳/۲۷۱، حدیث: ۳۵۹۵

હૈં કે હુઝૂર નબિયે રહમત صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને મુઝ સે ઈશાદિ ફરમાયા : “ક્યા મૈં તુમ્હેં ઐસા અમલ ન બતાઊં જો બદન પર હલકા ઔર મીઝાને અમલ મેં ભારી હો?” મૈં ને અઝ કી : ક્યું નહીં ! ઈશાદિ ફરમાયા : “વોહ ખામોશ રહના, હુસ્ને અખ્લાક અપનાના ઔર ફુઝૂલ કામોં કો છોડના હૈ.”⁽¹⁾

આસાન ઇબાદત

હઝરતે સય્યિદુના સફવાન બિન સુલૈમ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ બયાન કરતે હૈં કે હુઝૂર નબિયે અકરમ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ઈશાદિ ફરમાયા : “મૈં તુમ્હેં ઐસી ઇબાદત કે બારે મેં ન બતાઊં જો બહુત આસાન ઔર બદન પર નિહાયત હલકી હો ? વોહ ખામોશી ઔર હુસ્ને અખ્લાક હૈ.”⁽²⁾

ખામોશ રહને કી નસીહત

હઝરતે સય્યિદુના અબૂ ઝર ગિફારી رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ બયાન કરતે હૈં કે મૈં ને બારગાહે રિસાલત મેં અઝ કી : યા રસૂલલ્લાહ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ! મુઝે કોઈ નસીહત ફરમાઈયે. આપ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ઈશાદિ ફરમાયા : “મૈં તુમ્હેં હુસ્ને અખ્લાક અપનાને ઔર ખામોશ રહને કી નસીહત કરતા હૂં, યેહ દોનોં અમલ બદન પર સબ સે હલકે ઔર મીઝાન (Scale) મેં બહુત ભારી હૈ.”⁽³⁾

સબ સે ઉમ્દા ઔર આસાન અમલ

હઝરતે સય્યિદુના ઇમામ શા'બી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْوَعْرَى સે રિવાયત હૈ કે હુઝૂરે પુરનૂર صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને એક સહાબી સે ઈશાદિ ફરમાયા :

1... موسوعة ابن ابي الدنيا، كتاب الصمت واداب اللسان، ٨٤/٤، حديث: ١١٢

2... موسوعة ابن ابي الدنيا، كتاب الصمت واداب اللسان، ٨٤/٤، حديث: ٢٤

3... كنز العمال، كتاب الاخلاق، من قسم الافعال، ٢٦٥/٣، حديث: ٨٢٠٢

“क्या में तुम्हें सब से उम्दा और सब से आसान अमल के बारे में न बताऊँ?” सलाबी ने अर्ज की : मेरे मां बाप आप पर कुरबान ! क्यूं नहीं ! ज़रूर ईशाद ईरमाईये. ईशाद ईरमाया : “वोह हुस्ने अज्लाक और तवील भामोशी है ईन दोनों को लाजिमी ईप्तियार कर लो क्यूंके तुम अद्लाह **عَزَّوَجَلَّ** की बारगाह में ईन जैसा (या'नी ईन से अइजल) कोई और अमल नहीं ले जा सकते.”⁽¹⁾

सब से बुलन्द धबादत

उजरते सय्यिदुना अबू हुरैरा **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** बयान करते हैं के प्यारे मुस्तफ़ा **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ने ईशाद ईरमाया : “भामोशी सब से बुलन्द धबादत है.”⁽²⁾

आलिम की गीनत और ज़हिल का पर्दा

उजरते सय्यिदुना मुहरिज बिन जुहैर अस्लमी **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** बयान करते हैं के मुस्तफ़ा जाने रहमत **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ने ईशाद ईरमाया : “भामोशी आलिम की गीनत और ज़हिल का पर्दा है.”⁽³⁾

भामोशी अज्लाक की सरदार है

उजरते सय्यिदुना अनस बिन मालिक **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** बयान करते हैं के अद्लाह **عَزَّوَجَلَّ** के मडबूब **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ने ईशाद ईरमाया : “भामोशी अज्लाक की सरदार है.”⁽⁴⁾

१... موسوعة ابن أبي الدنيا، كتاب الصمت واداب اللسان، ۴/ ۳۲۶، حديث: ۲۵۰

२... تاريخ اصبهان لابی نعيم، ۲/ ۳۳، رقم: ۹۹۹، عبدالله بن محمد بن موسى البازيار

३... جامع الصغير، ص ۳۱۸، حديث: ۵۱۵۹، ابو الشيخ عن محرز بن زهير

४... مسند الفردوس، ۲/ ۳۶، حديث: ۳۶۶۶

બાત દોઝખ મેં ઔંધે મુંહ ગિરાએગી

હઝરતે સચ્ચિદ્દના ઉબાદા બિન સામિત **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** બયાન કરતે હૈં કે અલ્લાહ **عَزَّوَجَلَّ** કે ધ્યારે હબીબ **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** એક રોઝ ઘર સે બાહર તશરીફ લાએ ઔર સુવારી પર સુવાર હુએ તો હઝરતે સચ્ચિદ્દના મુઆઝ બિન જબલ **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** ને અર્ઝ કી : કૌન સા અમલ સબ સે અફઝલ હૈ ? આપ **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ને અપને મુબારક મુંહ કી તરફ ઈશારા કર કે ઈશાદિ ફરમાયા : “નેકી કી બાત કે ઈલાવા ખામોશ રહના.” અર્ઝ કી : હમ ઝબાન સે જો કુછ બોલતે હૈં ક્યા ઉસ પર અલ્લાહ **عَزَّوَجَلَّ** હમારી પકડ ફરમાએગા ? તો સરકારે દો જહાન **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ને ઉન કી રાન પર હાથ મારતે હુએ ઈશાદિ ફરમાયા : “ઐ મુઆઝ ! તુમ્હેં તુમ્હારી માં રોએ !⁽¹⁾ ઝબાનોં કા કહા હુવા હી લોગોં કો ઔંધે મુંહ જહન્નમ મેં ગિરાએગા. પસ જો અલ્લાહ **عَزَّوَجَلَّ** ઔર આબિરત કે દિન પર ઈમાન રખતા હૈં ઉસે યાહિયે કે અચ્છી બાત કરે યા બુરી બાત સે ખામોશ રહે. (ફિર ઈશાદિ ફરમાયા :) અચ્છી બાત કહો ફાએદે મેં રહોગે ઔર બુરી બાતોં સે ખામોશ રહો સલામત રહોગે.”⁽²⁾

40 હઝાર ઔલાદ કા ઇજતિમાઅ ! (હિકાયત)

હઝરતે સચ્ચિદ્દના અનસ **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** બયાન કરતે હૈં કે નૂર કે પૈકર **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ને ઈશાદિ ફરમાયા : “અલ્લાહ (**عَزَّوَجَلَّ**) ને

1.....ઈસ કા ઝાહિરી મા'ના તો યેહ હૈ કે “તુમ્હેં મૌત આ જાએ” મગર અહલે અરબ યેહ જુમ્લા અદબ સિખાને, ગફલત સે બેદાર કરને ઔર અપની બાત કી અહમ્મિયત વ અઝમત બયાન કરને કે લિયે બોલા કરતે થે.

(مرقاة المفاتيح، كتاب الايمان، الفصل الاول، 1/96، تحت الحديث: 29)

2...مستدرک حاکم، کتاب الادب، قولواخير اتغنموا... الخ، 5/40، حديث: 824، بتغير قليل

જબ હઝરતે આદમ (عَلَيْهِ السَّلَام) કો ઝમીન પર ઉતારા તો જિતના અલ્લાહ
عَزَّوَجَلَّ ને ચાહા ઉતના અસા આપ ઝમીન પર રહે. એક રોઝ આપ કી ઔલાદ
ને આપ સે કહા : એ વાલિદે મોહતરમ ! હમ સે ગુફત-ગૂ કીજિયે. આપ
(عَلَيْهِ السَّلَام) ને અપને બેટોં, પોતોં ઔર પડપોતોં કે 40 હઝાર કે મજમઅ સે
ખિતાબ કરતે હુએ ઈશાદિ ફરમાયા : અલ્લાહ (عَزَّوَجَلَّ) ને મુઝે હુકમ દિયા હૈ
કે એ આદમ ! ગુફત-ગૂ કમ કરો યેહ અમલ તુમહેં મેરે કુર્બ (યા'ની જન્ત)
કી તરફ લૌટા દેગા.”⁽¹⁾

અબ્બાજાન ! આપ બોલતે કયું નહીં ? (હિકાયત)

હઝરતે સચ્ચિદુના અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمَا
સે રિવાયત હૈ કે હઝરતે આદમ عَلَيْهِ السَّلَام જબ ઝમીન પર ભેજે ગએ
તો આપ કી ખૂબ ઔલાદ હુઈ. એક દિન આપ કે બેટે, પોતે ઔર પડપોતે
સબ આપ કે પાસ જમ્અ હો કર બાતેં કરને લગે જબ કે આપ عَلَيْهِ السَّلَام
ખામોશ રહે ઔર કોઈ ગુફત-ગૂ ન ફરમાઈ. ઔલાદ અઝઝ ગુઝાર હુઈ :
અબ્બાજાન ! કયા બાત હૈ હમ ગુફત-ગૂ કર રહે હૈં ઔર આપ
ખામોશ હૈં ? હઝરતે સચ્ચિદુના આદમ عَلَيْهِ السَّلَام ને ઈશાદિ ફરમાયા :
એ મેરે બેટો ! જબ અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ ને મુઝે અપને કુર્બ (યા'ની જન્ત)
સે ઝમીન પર ઉતારા તો મુઝ સે યેહ અહ્દ લિયા થા કે એ આદમ !
ગુફત-ગૂ કમ કરના યહાં તક કે મેરે કુર્બ મેં લૌટ આઓ.”⁽²⁾

શૈતાન કો ભગાને કા નુસ્ખા

હઝરતે સચ્ચિદુના અબૂ ઝર ગિફારી رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ બયાન કરતે

...1- تاریخ بغداد، 4/ 338، رقم: 3843؛ ابوعلی مؤدب حسن بن شیب

...2- تاریخ بغداد، 4/ 339، رقم: 3843؛ ابوعلی مؤدب حسن بن شیب

हैं के मक्की मदनी मुस्तफ़ा **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ने मुज़ से एशरूह इरमाया :
 “तुम पर नेकी की बात के एलावा तवील आभोशी लाज़िम है क्यूंके येइ
 शैतान को तुम से दूर कर देगी और दीनी मुआ-मलात में तुम्हारी मददगार
 होगी.”⁽¹⁾

हिकमत के 10 हिस्से

उज़रते सय्यिहुना अबू हुरैरा **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** बयान करते हैं के
 रसूले पाक **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ने एशरूह इरमाया : “हिकमत के 10
 हिस्से हैं नव हिस्से गोशा नशीनी (तन्हाए) में और अेक आभोशी में है.”⁽²⁾

न जोलने में नव गुन

उज़रते सय्यिहुना वुहैब बिन वर्द **رَحِمَهُ اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ** इरमाते हैं
 : कडा ज़ता था के हिकमत (अकलमन्दी, दानाए) के 10 हिस्से हैं नव
 हिस्से आभोशी में और अेक हिस्सा गोशा नशीनी (अलग थलग
 रहने) में है. युनान्ये, मैं ने अपने नइस का एलाज किसी हद तक
 आभोशी से करना याडा लेकिन मुजे एस में काम्याबी न मिली इर में
 ने गोशा नशीनी (तन्हाए) एप्तियार की तो मुजे हिकमत के नव
 हिस्से भी मिल गये (लिहाजा मा'लूम हुवा के वाकेए हिकमत के नव
 हिस्से गोशा नशीनी में हैं जैसा के मा क़व हदीस में है). उज़रते सय्यिहुना
 वुहैब बिन वर्द **رَحِمَهُ اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ** इरमाते हैं : अेक दानिश्वर (अकलमन्द
 व दाना आदमी) का कौल है के एबादत या हिकमत के 10 हिस्से हैं नव
 हिस्से आभोशी में और दसवां हिस्सा गोशा नशीनी में है.

...1 صحيح ابن حبان، كتاب البر والاحسان، ذكر الاستحباب للمراء... الخ، 1/ 284، حديث: 322

...2 مسند الفردوس، 1/ 352، حديث: 2593

શૈતાન સે જીતને કા નુસ્ખા

હઝરતે સય્યિદુના અબૂ સઈદ ખુદરી **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** બયાન કરતે હૈં કે મક્કી મ-દની આકા **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ને ઈશાદ ફરમાયા : “પરહેઝ ગારી ઈખ્તિયાર કરો યેહ હર ભલાઈ કા મજમૂઆ હૈ ઓર ભલાઈ કી બાત કહને કે ઈલાવા અપની ઝબાન બન્દ રખો ક્યૂંકે ઈસ કે ઝરીએ તુમ શૈતાન પર ગાલિબ રહોગે.”⁽¹⁾

હઝરતે સય્યિદુના અકીલ બિન મુદરિક **رَحِمَهُ اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ** બયાન કરતે હૈં કે એક શખ્સ ને હઝરતે સય્યિદુના અબૂ સઈદ ખુદરી **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** સે અર્ઝ કી : મુઝે નસીહત કીજિયે. ફરમાયા : “હક બાત કહને કે ઈલાવા યુપ રહો, કે ઈસ કે ઝરીએ તુમ શૈતાન પર ગાલિબ રહોગે (યા'ની જીત જાઓગે).”

બિગૈર પૂછે જવાબ મિલ ગયા (હિકાયત)

હઝરતે સય્યિદુના અનસ બિન માલિક **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** બયાન કરતે હૈં કે હઝરતે સય્યિદુના દાવૂદ **عَلَيْهِ السَّلَام** હઝરતે સય્યિદુના લુક્માન **عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمَنِ** કી મૌજૂ-દગી મેં અપને હાથ સે ઝિરહ (જંગ મેં પહનને કા લોહે કી જાલી કા લિબાસ) બનાતે હુએ એક હલ્કે કો દૂસરે મેં ડાલ રહે થે, યેહ દેખ કર હઝરતે સય્યિદુના લુક્માન **عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمَنِ** કો બડા તઅજજુબ હુવા ઓર ચાહા કે ઉસ કે મુ-તઅલ્લિક પૂછે મગર હિકમત ને ઉન્હેં પૂછને સે બાઝ રખા. ફિર જબ હઝરતે સય્યિદુના દાવૂદ **عَلَيْهِ السَّلَام** ઝિરહ બનાને સે ફારિગ હુએ તો ઉસે પહન કર ઈશાદ ફરમાયા : “યેહ

...1. مستندابی يعلى، مستندابی سعيدالخدري، 1/ 432، حديث: 996

जिरह जंग के लिये क्या भूब शै है !” येह सुन कर हजरते सय्यिदुना लुक्मान **عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن** ने कहा : “आभोशी हिकमत है लेकिन इस पर अमल करने वाले कम हैं. मैं आप से पूछना ही याह रहा था लेकिन आभोश रहा फिर भी मुजे अपनी बात का जवाब मिल गया.”⁽¹⁾

कम बोलने वाले कम हैं

हजरते सय्यिदुना अनस बिन मालिक और हजरते सय्यिदुना अब्दुल्लाह बिन उमर **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمَا** बयान करते हैं के हुजूर नबिय्ये पाक **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ने ईशादि फरमाया : “आभोशी हिकमत है और इस पर अमल करने वाले कम हैं.”⁽²⁾

अइजल ईमान

हजरते सय्यिदुना मुआज बिन जबल **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** बयान करते हैं के मैं ने हुजूर नबिय्ये करीम **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** से अइजल ईमान के बारे में पूछा तो ईशादि फरमाया : “अइजल ईमान येह है के तुम अल्लाह **عَزَّوَجَلَّ** के लिये मडबत करो और उसी के लिये भुज्ज रभो और अपनी जवान अल्लाह **عَزَّوَجَلَّ** के जिक से तर रभो.” अर्ज की : या रसूलल्लाह **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ! इस के साथ और क्या है ? ईशादि फरमाया : “लोगों के लिये वोही पसन्द करो जो अपने लिये पसन्द करते हो और जो अपने लिये ना पसन्द रभते हो वोह दूसरों के लिये भी ना पसन्द जानो और अच्छी बात करो या आभोश रहो.”⁽³⁾

1...1 شعب الایمان، باب فی حفظ اللسان، فصل فی فضل السکوت عمالایعیه، ۲/۲۶۴، حدیث: ۵۰۲۶

2...2 مسند شهاب، الصمت حکم وقلیل فاعله، ۱/۱۶۸، حدیث: ۲۴۰

3...3 مسند امام احمد، مسند الانصار، حدیث معاذبن جبل، ۸/۲۶۶، حدیث: ۲۲۱۹۳

“દુઆએ મુસ્તફા” કિસ કે લિયે ?

હઝરતે સય્યિદુના અનસ બિન માલિક رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ બયાન કરતે હૈં કે હુઝૂર નબિય્યે અકરમ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને તીન બાર યેહ બાત ઈશાદિ ફરમાઈ : “અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ ઉસ પર રહૂમ ફરમાએ ! જો બાત કરતા હૈ તો ફાએદા (યા’ની સવાબ) પાતા હૈ ઓર ખામોશ રહતા હૈ તો સલામત રહતા હૈ.”⁽¹⁾

બે મિસ્લ અમલ

હઝરતે સય્યિદુના અનસ બિન માલિક رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ બયાન કરતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને હઝરતે સય્યિદુના અબૂ ઝર ગિફારી رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ કો શ-રફે મુલાકાત સે નવાઝા તો ઉન સે ઈશાદિ ફરમાયા : “ઐ અબૂ ઝર ! કયા મૈં તુમ્હે દો ઐસી ખસ્લતોં કે બારે મૈં ન બતાઊં જો દીગર ખસ્લતોં કે મુકાબલે મૈં બદન પર હલકી ઓર મીઝાને અમલ મૈં ભારી હોં ?” અર્ઝ કી : યા રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ! ઝરૂર બતાઈયે. ઈશાદિ ફરમાયા : “હુસ્ને અપ્લાક ઓર તવીલ ખામોશી અપનાઓ, ઉસ ઝાત કી કસમ જિસ કે કબ્જએ કુદરત મૈં મેરી જાન હૈ ! મખ્લૂક કા કોઈ અમલ ઈન જૈસા નહીં.”⁽²⁾

કૌમ કે સરદાર કો હુકમ

હઝરતે સય્યિદુના અબ્દુલ્લાહ બિન મરઊદ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ બયાન કરતે હૈં કે એક શખ્સ ને બારગાહે રિસાલત મૈં હાઝિર હો કર અર્ઝ કી : યા રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ! મૈં અપની કૌમ કા સરદાર

...1. મસ્દાહારત, બાબ રહમ અલ્લાહ અબ્દાલ ફત્નમ ઓસ્કત ફસલમ, 1/ 339, હદિથ: 582

...2. મસ્દાહાબી યેલી, મસ્દાહાસ બન માલક, 3/ 143, હદિથ: 3285

હું મેં ઉન્હેં કિસ ચીઝ કા હુકમ દૂં ? ઈશાદિ ફરમાયા : “ઉન્હેં સલામ આમ કરને ઓર ઝરૂરી બાત કે ઈલાવા ખામોશ રહને કા હુકમ દો.”⁽¹⁾

આકા **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** બહુત ઝિયાદા યુપ રહતે

હઝરતે સચ્ચિદુના જાબિર બિન સમુરહ **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** બયાન કરતે હેં કે રસૂલે પાક **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** બહુત ઝિયાદા ખામોશ રહા કરતે થે⁽²⁾.⁽³⁾

હઝરતે સચ્ચિદુના તારિક બિન અશ્યમ **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** બયાન કરતે હેં કે હમ બારગાહે રિસાલત મેં બૈઠા કરતે થે, હમ ને આપ **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** સે ઝિયાદા તવીલ ખામોશી વાલા કોઈ નહીં દેખા ઓર જબ સહાબએ કિરામ **عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان** ઝિયાદા ગુફૂત-ગૂ કરતે તો આપ **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** મુસ્કુરા દેતે.⁽⁴⁾

ચાર બેહતરીન મ-દની ફૂલ

હઝરતે સચ્ચિદુના અનસ બિન માલિક **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** બયાન કરતે હેં કે મુસ્તફા જાને રહમત **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ને ઈશાદિ ફરમાયા :

...1. مكارم الاخلاق للخرائطى، باب حفظ اللسان... الخ، ص 92، حديث: 196

2..... મુફસ્સિરે શહીર, હકીમુલ ઉમ્મત હઝરતે મુફતી અહમદ ચાર ખાન નઈમી **عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْقَرِي** મિરઆતુલ મનાજીહ, જિલ્દ 8, સ. 81 પર ઈસ કે તહ્ત ફરમાતે હેં : ખામોશી સે મુરાદ હૈ દુન્યાવી કલામ સે ખામોશી, વરના હુઝૂરે અકદસ (**صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ**) કી ઝબાન શરીફ અલ્લાહ (**عَزَّوَجَلَّ**) કે ઝિક મેં તર રહતી થી, લોગોં સે બિલા ઝરરત કલામ નહીં ફરમાતે થે, યેહ ઝિક હૈ જાઈઝ કલામ કા, ના જાઈઝ કલામ તો ઉમ્ર ભર ઝબાન શરીફ પર આયા હી નહીં. જૂટ, ગીબત, યુગલી વગૈરા સારી ઉમ્ર શરીફ મેં એક બાર ભી ઝબાને મુબારક પર ન આએ. હુઝૂર (**صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ**) સરાપા હક હેં, ફિર આપ તક બાતિલ કી રસાઈ કેસે હો !

3...مسند امام احمد، مسند البصريين، حديث جابر بن سمرة، 4/ 303، حديث: 20836

4...معجم كبير، 8/ 320، حديث: 198

“ચાર બાતેં એસી હેં જો કિસી એક શખ્સ મેં શાજો નાદિર (યા'ની કમ) હી જમ્મ હો સકતી હેં : (1) ખામોશી જો ઈબાદત કી બુન્યાદ હૈ (2) અલ્લાહ **عَزَّوَجَلَّ** કી ખાતિર આજિઝી (3) દુન્યા સે બે રગ્બતી ઓર (4) કનાઅત.”⁽¹⁾

અચ્છી બાત કરો યા યુપ રહો

હઝરતે સચ્ચિદુના અબૂ હુરૈરા ઓર હઝરતે સચ્ચિદુના શુરૈહ ખુઝા-ઈ **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** બયાન કરતે હેં કે રસૂલુલ્લાહ ને ઈશાદિ ફરમાયા : “જો અલ્લાહ **عَزَّوَجَلَّ** ઓર આખિરત કે દિન પર ઈમાન રખતા હૈ ઉસે યાહિયે કે અચ્છી બાત કરે યા ખામોશ રહે.”⁽²⁾

હઝરતે સચ્ચિદુના હસન બસરી **عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْكُوفَى** બયાન કરતે હેં : હમં યેહ બાત બતાઈ ગઈ હૈ કે રસૂલુલ્લાહ **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** કા ઈશાદિ હૈ કે “અલ્લાહ **عَزَّوَجَلَّ** ઉસ બન્દે પર રહૂમ ફરમાએ ! જો બોલતા હૈ તો ફાએદા (યા'ની સવાબ) પાતા હૈ ઓર ખામોશ રહતા હૈ તો સલામત રહતા હૈ.”⁽³⁾

ખામોશી મેં સલામતી હૈ (અકવાલે સહાબા)

અમીરુલ મુઅમિનીન હઝરતે સચ્ચિદુના અલિય્યુલ મુર્તઝા **كَرَّمَ اللهُ تَعَالَى وَجْهَهُ الْكَرِيم** ફરમાતે હેં : અપને આપ કો છુપાઓ તુમ્હારા (બુરા) તઝકિરા નહીં કિયા જાએગા ઓર યુપ રહો સલામત રહોગે. હઝરતે સચ્ચિદુના ઈબને મરઊદ **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** ફરમાયા કરતે : એ ઝબાન ! અચ્છી બાત કર ફાએદે મેં રહેગી ઓર બોલ મત, કે નદામત (શર્મિન્દગી)

1... موسوعة ابن ابى الدنيا، كتاب الصمت واداب اللسان، 4/ 311، حديث: 510، بتغير قليل

2... بخارى، كتاب الادب، باب اكرام الضيف... الخ، 3/ 136، حديث: 2135، 2136، عن ابى هريرة

3... شعب الايمان، باب حفظ اللسان، فصل فى فضل السكوت عمالايه، 2/ 241، حديث: 2932

સે પહલે સલામત રહેગી. હઝરતે સય્યિદુના અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ
 رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمَا ફરમાયા કરતે : ઐ ઝબાન ! અચ્છી બાત કહ, તુઝે ફાએદા
 હોગા ઓર બુરી બાત કહને સે ખામોશ રહ, સલામતી મેં રહેગી.

હક બાત કરો યા યુપ રહો

હઝરતે સય્યિદુના મૈમૂન બિન મેહરાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمَنِ બયાન
 કરતે હેં કે એક શપ્સ ને હઝરતે સય્યિદુના સલમાન ફારિસી
 رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ કી ખિદમત મેં હાઝિર હો કર અર્ઝ કી : મુઝે નસીહત
 કીજિયે. ફરમાયા : ગુફત-ગૂ મત કરો. ઉસ ને અર્ઝ કી : જો લોગોં કે
 દરમિયાન રહતા હૈ ઉસે બાતચીત કિયે બિગૈર ચારા નહીં. ફરમાયા
 : અગર ગુફત-ગૂ કરની હી હો તો હક બાત કહો યા ખામોશ રહો.

જન્મત મેં લે જાને વાલા અમલ

હઝરતે સય્યિદુના સુફ્યાન બિન ઉયૈના رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ બયાન
 કરતે હેં કે હઝરતે સય્યિદુના ઈસા રહુલ્લાહ عَلَيْهِ نَبِيْنَا وَعَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام કી
 બારગાહ મેં લોગોં ને અર્ઝ કી : હમેં ઐસા અમલ બતાઈયે જિસ કે
 સબબ હમ જન્મત મેં દાખિલ હો જાએ. ઈશાદિ ફરમાયા : કબી મત
 બોલો. લોગોં ને અર્ઝ કી : હમ ઈસ કી તાકત નહીં રખતે. ઈશાદિ
 ફરમાયા : “તો ફિર અચ્છી બાત કે ઈલાવા કુછ ન બોલો.”

અમીરુલ મુઅમિનીન હઝરતે સય્યિદુના અલિય્યુલ મુર્તઝા
 رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمَا બયાન કરતે હેં કે ખામોશી મહબ્બત કા સબબ હૈ.

હિકમત કી અસ્લ

હઝરતે સય્યિદુના વહબ બિન મુનબ્બેહ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ બયાન
 કરતે હેં : તમામ અતિબ્બા (યા'ની ઈલાજ કરને વાલોં) કા ઈસ પર

ઈત્તિફાક હૈ કે તિબ (યા'ની ઈલાજ કે ફન) કી બુન્યાદ પરહેઝ હૈ ઔર તમામ હુ-કમા કા ઈસ પર ઈત્તિફાક હૈ કે હિક્મત (યા'ની અક્લમન્દી) કી બુન્યાદ ખામોશી હૈ.

ગુફ્ત-ગૂ ચાંદી તો ખામોશી સોના

હઝરતે સચ્ચિદુના સુલૈમાન عَلَى نَبِيِّنا وَعَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام ને ઈર્શાદ ફરમાયા : “અગર ગુફ્ત-ગૂ ચાંદી હૈ તો ખામોશી સોના હૈ.”

કૌન સી ગુફ્ત-ગૂ ચાંદી હૈ ?

હઝરતે સચ્ચિદુના અબ્દુલ્લાહ બિન મુબારક رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ સે જબ હઝરતે સચ્ચિદુના લુકમાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمَنِ કે ઈસ કૌલ કે બારે મેં પૂછા ગયા જો ઉન્હોં ને અપને બેટે સે ફરમાયા થા કે અગર ગુફ્ત-ગૂ કરના ચાંદી હૈ તો ખામોશ રહના સોના હૈ તો આપ ને ફરમાયા : “અગર અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કી ફરમાં બરદારી પર મુશ્તમિલ ગુફ્ત-ગૂ ચાંદી હૈ તો ઉસ કી ના ફરમાની વાલી બાત સે ખામોશી ઈખ્તિયાર કરના સોના હૈ.”

સોહબત કે લિયે મુફીદ શખ્સ

અમીરુલ મુઅમિનીન હઝરતે સચ્ચિદુના ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْعَزِيزِ ફરમાતે હૈં : “જબ તુમ કિસી બન્દે કો બહુત ઝિયાદા ખામોશ ઔર લોગોં સે દૂર રહને વાલા દેખો તો ઉસ કે કરીબ હો જાઓ ક્યૂંકે ઉસે હિક્મત દી ગઈ હૈ.”

નબી કી આજિઝી મગર હમારે લિયે દર્સે ઇબ્રત

હઝરતે સચ્ચિદુના દાવૂદ عَلَى نَبِيِّنا وَعَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام ઈર્શાદ ફરમાતે હૈં : “મેં ગુફ્ત-ગૂ કર કે કઈ બાર નાદિમ (યા'ની શર્મિન્દા) હુવા લેકિન ખામોશી પર કભી નાદિમ નહીં હુવા.”

હઝરતે સચ્ચિદ્દના વુહૈબ બિન વર્દ **رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ** ફરમાતે હૈં :

“મૈં ને ગોશા નશીની કો ઝબાન કી ખામોશી મૈં પાયા હૈ.”

ઇબાદત કી કુન્હ

હઝરતે સચ્ચિદ્દના સુફ્યાન સૌરી **عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْقَوِي** ફરમાતે હૈં :

“કહા જાતા થા કે તવીલ (યા'ની દરાઝ) ખામોશી ઇબાદત કી કુન્હ હૈ.”

ઇબાદત કી ઇબ્તિદા ખામોશી હૈ ફિર....

હઝરતે સચ્ચિદ્દના સુફ્યાન સૌરી **عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْقَوِي** ફરમાતે હૈં :

“ઇબાદત કી ઇબ્તિદા ખામોશ રહના હૈ, ફિર ઇલ્મ હાસિલ કરના ફિર ઇસે યાદ કરના ફિર ઇસ પર અમલ કરના ઓર ફિર ઇસે ફૈલાના.”

પહલે કે નેક લોગ કમ ગો હુવા કરતે

હઝરતે સચ્ચિદ્દના ઇમામ મુજાહિદ **رَحْمَةُ اللَّهِ الْوَاحِد عَلَيْهِ** ફરમાતે હૈં :

“સલફ સાલિહીન (યા'ની પહલે કે ગુઝરે હુએ નેક લોગ) કમ ગુફત-ગૂ ક્રિયા કરતે થે.”

હઝરતે સચ્ચિદ્દના અબ્દુરહમાન બિન શુરૈહ **رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ** ફરમાતે હૈં : “અગર આદમી અપને લિયે કુછ ઇબ્તિયાર કરતા તો ખામોશી સે અફઝલ કોઈ શૈ ઇબ્તિયાર ન કરતા.”

અક્લમન્દ કી ઝીનત

હઝરતે સચ્ચિદ્દના મૂસા બિન અલી **عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْوَلِي** ફરમાતે હૈં :

“બની ઇસરાઈલ કે એક રાહિબ (યા'ની દુન્યા સે અલગ થલગ ઇબાદત મૈં મશ્ગૂલ શખ્સ) કા કૌલ હૈ કે ઓરત કી ઝીનત શર્મો હયા ઓર અક્લમન્દ કી ઝીનત ખામોશી હૈ.”

भामोश रहने वाला आलिम अइजल या बोलने वाला ? (इक़ायत)

उजरते सय्यिदुना अबू अब्दुल्लाह भ-रशी **عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْوَالِي** इरमाते हैं : मैं ने उजरते सय्यिदुना उमर बिन अब्दुल अजीज **عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْعَزِيز** के पास आने वाले अेक आलिम साडिभ को येड इरमाते सुना, के भामोश आलिम बोलने वाले आलिम की तरड है. उजरते सय्यिदुना उमर बिन अब्दुल अजीज **عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْعَزِيز** ने इरमाया : मैं येड भयाल करता हूं के बोलने वाला आलिम इक़ामत के दिन भामोश रहने वाले आलिम से अइजल डोगा क्यूंके बोलने वाले का नइअ लोगों को पडोंयता है जब के भामोश रहने वाले आलिम को सिई जाती इअेदा डसिल डोता है. उस आलिम साडिभ ने कडा : “अमीरुल मुअमिनीन ! तो इर गुइत-गू की आजभाईश किस कदर डोगी ?” येड सुन कर आप **رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ** इूट इूट कर रोने लगे.

उजरते सय्यिदुना अबू मुस्लिम भौलानी **قَدَسَ سِرُّهُ التَّوْرَانِي** इरमाते हैं : “रोज्जदार की नींद तरबीड है और रोज्जदार वोडी है जो युप रहे और इज्जल बातें न करे.”

यार उ-लमा और अेक बादशाह (इक़ायत)

उजरते सय्यिदुना अब्दुल्लाह बिन मुभारक **رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ** इरमाते हैं : अेक बादशाह के डं यार उ-लमाअे इराम जभ्भ हुअे तो बादशाह ने उन से अर्ज की : आप उजरात अेक अेक मुप्तसर और जभेअ बात ईशाई इरमाईये. उन में से अेक ने इरमाया : उ-लमा का अइजल ईल्म “भामोशी” है. दूसरे ने कडा : आदमी के लिये सब

से बढ कर नइअ मन्ढ आत येड है के वोड अपनी हैसियत और अकल की र्णत्तलडा (गडरारु) को जन ले और उस के मुताबलक गुइत-गू करे. तीसरे ने इरमाया : सभ से बढ कर मोडतात वोड शप्स है जो न तो मौजूदा ने'मत पर मुत्मरुन डो, न उस पर लरोसा करे और उस के लिये कोरु तक्लीइ ली न उडाअे. यौथे ने इरमाया : तक्दीर पर राजी रहने और कनाअत र्णत्तियार करने से बढ कर कोरु शै बढन के लिये आराम देड नरुी.

रुयादा जोलने से वकार जाता रहता है

डरते सय्यिदुना अबू मुस्लिर **عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الظَّاهِر** इरमाते हैं : "आमोशी नेक लोगों की दुआ है. डरते सय्यिदुना सा'सा बिन सूडान **عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْمَنَان** इरमाते हैं : "आमोशी मुरव्वत की बुन्याद है." डरते सय्यिदुना मुडम्मद बिन नज़र डारिसी **رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ** इरमाया करते थे : "रुयादा गुइत-गू करने से वकार यला जाता है."

आमोशी के दो इअडे

डरते सय्यिदुना मुडम्मद बिन अब्दुल वडूडाब **عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْقَوِي** इरमाते हैं : "आमोशी से आदमी को दो यीरुं डारसल डोती हैं : (1) दीन में सलामती और (2) दूसरे की आत समजना." डरते सय्यिदुना इरुजैल बिन र्णयाज **رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ** इरमाते हैं : (नइल) डर, जरुडड और र्णस्लामी सरडद पर पडरा देना ली जभान की डरुइरुत से अइरुल नरुी.

लोगों में अन्धे बहरे गूंगे बन कर रहे (डरुकायत)

डरते सय्यिदुना वडब बिन मुनड्बेड **رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ** से अेक शप्स ने अरुु की : लोगों के मुआ-मलात देप कर मेरा डरल

कहता है के उन से भेलजोल न रभूं. आप **رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ** ने इरमाया :
 “अैसा न करो क्यूंके लोगों को तुम्हारी और तुम्हें लोगों की जरूरत है
 अलबत्ता तुम उन के दरमियान सुनने वाले भडरे, देभने वाले अन्धे
 और बोलने की सलाहियत रभने के बा वुजूद गूंगे बन जाओ.”

भामोशी के वक्त अक्ल हाजिर रहती है

इजरते सय्यिदुना वुहैब बिन वर्द **رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ** इरमाते हैं :
 आदमी जब भामोश रहता है तो उस की पूरी अक्ल मुकम्मल तौर
 पर हाजिर रहती है. अभीरुल मुअमिनीन इजरते सय्यिदुना उमर
 बिन अब्दुल अजीज **رَحْمَةُ اللَّهِ الْعَزِيزُ عَلَيْهِ** इरमाते हैं : “जो अपनी गुइत-गू
 को भी अपना अमल शुमार करता है वोह कम बोलता है.”

यार बादशाह (इक़ायत)

इजरते सय्यिदुना अबू बक बिन अय्याश **رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ**
 इरमाते हैं : यार मुल्कों इरिस, इम, इन्द और यीन के बादशाह
 अेक जगह जम्अ हुअे और यारों बादशाहों ने यार अैसी बातें कीं
 गोया अेक ही कमान से यार तीर इँके हों, अेक ने कहा : मैं कही हुई
 बात के मुकाबले में न कही हुई बात से रुकने पर ज़ियादा कादिर हूं.
 दूसरे ने कहा : जो बात मैं ने मुंह से निकाल दी वोह मुज पर हावी
 और जो बात मुंह से न निकाली उस पर मैं हावी हूं. तीसरे ने कहा :
 मुझे न की हुई बात पर कभी नदामत (शर्मिन्दगी) नही हुई, अलबत्ता
 की हुई बात पर जरूर शर्मिन्दा हुवा हूं. चौथे ने कहा : मुझे बोलने
 वाले पर तअज्जुब है के अगर वोही बात उस की तरफ लौट जाअे
 तो उसे नुक्सान दे और अगर न लौटे तो इअेदा भी न दे.

ઉન કી ઝબાનોં પર હિક્મત ભરી બાતેં જરી હુઈ

હઝરતે સચ્ચિદુના અબૂ અલી રૂઝબારી **عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْبَارِي** ફરમાતે હેં : અક્લમન્દ વ દાનિશ્વર લોગ ખામોશ રહને ઔર ગૌરો ફિક કે સબબ હિક્મત કે વારિસ હુએ તો અલ્લાહ **عَزَّوَجَلَّ** ને ઉન કી ઝબાનોં પર એસી હિક્મત ભરી બાતેં જરી કર દી, કે ઉન્હેં ઉન કે ઔર ઉન કે પરવર દગાર **عَزَّوَجَلَّ** કે ઈલાવા કોઈ નહીં જાનતા.

સચ્ચિદુના ઇબ્રાહીમ બિન અદહમ ખામોશ રહે (હિકાયત)

હઝરતે સચ્ચિદુના ઇબ્રાહીમ બિન બશશાર **عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْعَفَّار** ફરમાતે હેં : એક મર્તબા હમ કુઇ લોગ ઇકઠે હુએ તો હમ મેં સે હર એક ને કુઇ ન કુઇ ગુફ્ત-ગૂ કી મગર હઝરતે સચ્ચિદુના ઇબ્રાહીમ બિન અદહમ **عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْأَكْرَم** ખામોશ રહે, આપ ને કોઈ બાત ન કી. જબ લોગ ચલે ગએ તો મેં ને ઇસ બાત પર ઉન સે ના ગવારી કા ઇઝહાર કિયા તો આપ ને ફરમાયા : “ગુફ્ત-ગૂ બે વુકૂફ કી બે વુકૂફી ઔર અક્લમન્દ કી અક્લમન્દી કો ઝાહિર કરતી હૈ.” મેં ને કહા : ફિર આપ ને ગુફ્ત-ગૂ કયૂં ન કી ? ફરમાયા : “મુઝે ખામોશ રહ કર ગમઝદા હોના ગુફ્ત-ગૂ કર કે નાદિમ હોને સે ઝિયાદા પ્યારા હૈ.”

ખામોશી હી સબ્ર હૈ

હઝરતે સચ્ચિદુના બિશર હાફી **عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْكَافِي** ફરમાતે હેં : “સબ્ર ખામોશી ઔર ખામોશી હી સબ્ર હૈ ઔર ગુફ્ત-ગૂ કરને વાલા ખામોશ રહને વાલે સે ઝિયાદા પરહેઝ ગાર નહીં સિવાએ એસે આલિમ કે જો ગુફ્ત-ગૂ કે મૌકઅ પર ગુફ્ત-ગૂ કરે ઔર ખામોશ રહને કે મૌકઅ પર ખામોશ રહે.

आमोशी का अदना इअेदा सलामती है

उजरते सय्यिदुना अहमद बिन अल्लाह **رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ** के वालिदे माजिद इरमाते हैं : आमोशी का अदना (या'नी कम अज कम) इअेदा सलामती और बोलने का अदना नुकसान नदामत व शर्मिन्दगी है. इजूल बातों से युप रहना सभ से बडी हिकमत है और बिगैर एल्म के बोलने वाला ग-लती से बय नहीं सकता और ना मा'लूम बात से आमोश रहने वाला भी हिकमत से आवी नहीं.

कमाले अदब की यार भूबियां

उजरते सय्यिदुना सइल बिन अब्दुल्लाह **رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ** इरमाते हैं : येइ यार भूबियां हों तो “अदब” अपने कमाल को पडोंय जाता है : (1) तौबा (2) नइस को ज्वाहिशत से रोकना (3) आमोशी और (4) गोशा नशीनी.

कामिल मोमिन की यार भूबियां

उजरते सय्यिदुना सुइयान बिन उयैना **رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ** इरमाते हैं : मन्कूल है के मोमिन उस वक्त (कामिल) मोमिन डोता है जब वोइ तवील आमोशी वाला डो, उस की गुइत-गू अखी डो, जूट न बोलता डो और परडेज गारी में मुज्लिस डो (दिआवा और रियाकारी से बयता डो).

लोगों के दरमियान अेहतियात के मदनी कूल

उजरते सय्यिदुना एब्राहीम बिन अदहम **عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْأَكْرَم** इरमाते हैं : मजलिस में (या'नी लोगों के दरमियान हों तो) अेहतियात और दूर अन्देशी (या'नी अकलमन्दी) येइ है के ग-लती से बयने के लिये ब कदरे उजरत ही बात की जाअे. तुम जब किसी चीज का हुकम

दो तो यकीन के साथ दो, जब सुवाल करो तो वाजेह सुवाल करो, जब किसी चीज को तलब करो तो अच्छे तरीके से तलब करो और जब किसी चीज की ખબर दो तो तहकीक के भा'द दो और ज़ियादा बातें करने और गुफ्त-गू में बे ज़ा मिलावट से बयो क्यूंके ज़ो ज़ियादा बोलता है वोह ग-लतियां ली ज़ियादा करता है.

क्या बात करने वाला ली नज़ात पायेगा ?

उज़रते सय्यिदुना बिश्र हाई **عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْكَافِي** इरमाते हैं : उज़रते सय्यिदुना अब्दुल्लाह बिन औन **رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ** भामोश रहा करते थे. उन से अर्ज़ की गई : आप बात क्यूं नहीं करते ? इरमाया : “क्या बात करने वाला ली नज़ात पायेगा ?”

उज़रते सय्यिदुना ईसहाक बिन खलइ **رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ** इरमाते हैं : “गुफ्त-गू में अेडतियात बरतूना सोने यांटी के मुआ-मले में अेडतियात करने से ज़ियादा सप्त है.

20 साल से युप रहने की मश्क

उज़रते सय्यिदुना अब्दुल्लाह बिन अबू ज-करिया द्दिमश्की **عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْكَوِي** इरमाते हैं : मैं 20 साल तक इजूल बातों से बयने के लिये भामोशी अपनाने की कोशिश करता रहा लेकिन अपने मक्सद में काम्याब न हो सका. उज़रते सय्यिदुना मुवर्रिक ईजली **عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْوَلِي** इरमाते हैं : मैं 20 साल से अेक चीज को हासिल करने में लगा हुवा हूं लेकिन अभी तक काम्याब नहीं हुवा मगर मैं इर ली उसे हासिल करने में लगा रहूंगा. किसी ने पूछा : वोह क्या है ? इरमाया : इजूल बातों से भामोशी.

40 साल तक मुंड में पथर रभा !

उजरते सय्यिदुना अरताह बिन मुन्जिर **عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْمُقْتَدِر** इरमाते हैं : अेक शप्स ने 40 साल तक मुंड में पथर रभ कर आभोश रहना सीआ सिई आने, पीने और सोने के लिये ही मुंड से पथर निकालता था.

इस आने वाला दरिन्दा

अेक कुरैशी जुजुर्ग **رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ** इरमाते हैं : किसी आदिम साहिब से पूछा गया के आप आभोश क्यूं रहते हैं ? इरमाया : मैं ने अपनी जभान को इस आने वाला दरिन्दा पाया है, मुजे डर है के अगर मैं ईसे जुला छोड दूंगा तो येह मुजे काट आयेगा.

हवा में यलने वाला आदमी (लिकायत)

उजरते सय्यिदुना वइब बिन मुनब्बेह **رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ** इरमाते हैं : बनी ईसराईल में दो जुजुर्ग ईबादत के अैसे मर्तबे पर इाईज थे के पानी पर यलते थे. अेक मर्तबा वोह समुन्दर पर यल रहे थे के उन्छों ने अेक जुजुर्ग को देआ, के वोह हवा में यल रहे हैं. उन से पूछा : अै अद्लाह **عَزَّوَجَلَّ** के बन्दे ! आप ईस मकाम तक कैसे पछोंये ? उन्छों ने इरमाया : थोडी दुन्या पर राजी रह कर, मैं ने अपने नइस को प्वाडिशात और जभान को इजूल आतों से रोका और उन कामों में मशगूल हो गया जिन का परवर दगार **عَزَّوَجَلَّ** ने मुजे हुकम दिया और मैं ने आभोशी को अपनाये रभा. अगर मैं अद्लाह **عَزَّوَجَلَّ** पर किसी आत की कसम आ लूं तो वोह मेरी कसम पूरी इरमा दे और अगर उस से मांगूं तो वोह मुजे अता कर दे.

परिन्दा बोल कर इंस गया ! (डिकायत)

उजरते सय्यिदुना मज्लद **عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْوَاحِد** इरमाते हैं : बनी ईसराएल में अेक शप्स था जे अकसर आमोश रहा करता था. बादशाह ने ईस की वजह पूछने के लिये किसी को उस के पास भेजा मगर उस ने कोई बात न की, फिर बादशाह ने लोगों के साथ उसे शिकार के लिये भेजा शायद कोई शिकार नजर आये तो वोह बोले. लोगों ने अेक परिन्दे को जेर से चिंल्लाते देखा तो जल्दी से उस की तरफ बाज छोडा जिस ने जा कर उसे पकड लिया. येह देख कर उस शप्स ने कहा : हर शै के लिये आमोशी अखी (के ईस में सलामती) है यहां तक के परिन्दों के लिये भी.

उजरते सय्यिदुना एब्राहीम न-प-ई **عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْقَوِي** इरमाते हैं : सलाबअे किराम **عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان** की मजलिस में जे जियादा आमोश होता वोही उन के नजदीक सब से अइजल होता.

दो बेहतरीन भूबियां

उजरते सय्यिदुना यइया बिन अबू कसीर **عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْقَدِير** इरमाते हैं : दो चीजें (या'नी भूबियां) जिस शप्स में देखो तो जान लो के ईन दो के ईलावा भी उस की सारी सिफात अखी होंगी : (1) जभान को काबू में रचना और (2) नमाज की डिफाजत करना.

बडी हिक्मत

उजरते सय्यिदुना अबू स-लमह सनआनी **قُدَسَ سِرُّهُ النَّوْرَانِي** इरमाते हैं : “कम बोलना बडी हिक्मत है लिहाजा आमोशी इप्तिचार करो के येह उम्दा परहेज गारी है, ईस से भोज उलका और गुनाहों में कमी रहती है.”

ખામોશી સીખને કી ઝિયાદા ઝરૂરત હૈ

હઝરતે સચ્ચિદુના મરવાન બિન મુહમ્મદ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الصَّمَد બયાન કરતે હૈં કે હઝરતે સચ્ચિદુના ઈબ્રાહીમ બિન અદહમ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْأَكْرَم સે અઝ્કી ગઈ કે ફુલાં શખ્સ ઈલ્મે નહૂવ સીખ રહા હૈ તો આપ ને ફરમાયા : “ઉસે ખામોશી સીખને કી ઝિયાદા ઝરૂરત હૈ.”

બોલને સે ઝિયાદા સુનને કી હિર્સ રખો !

હઝરતે સચ્ચિદુના અબૂ દદા رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ફરમાતે હૈં : જિસ તરહ ગુફ્ત-ગૂ કરના સીખતે હો ઈસી તરહ ખામોશ રહના ભી સીખો ક્યૂંકે ખામોશી બહુત બડી હિક્મત હૈ, બોલને સે ઝિયાદા સુનને કી હિર્સ રખો ઓર ફુઝૂલ ચીઝોં કે બારે મેં બાતચીત બિલ્કુલ મત કરો.

ઇબાદત કે નવ હિસ્સે ખામોશી મેં હૈ

હઝરતે સચ્ચિદુના અનસ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ બયાન કરતે હૈં કે હુઝૂર નબિયે રહમત صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ઈશાદિ ફરમાયા : ઈબાદત કે 10 હિસ્સે હૈં, નવ હિસ્સે ખામોશી મેં ઓર દસવાં હિસ્સા હલાલ કમાને મેં હૈ. (1)

આફિયત કે નવ હિસ્સે

હઝરતે સચ્ચિદુના ઈબને અબ્બાસ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا બયાન કરતે હૈં કે રસૂલે પાક صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ઈશાદિ ફરમાયા : ખૈરો આફિયત કે 10 હિસ્સે હૈં નવ હિસ્સે ખામોશી મેં ઓર દસવાં ગોશા નશીની મેં હૈ. (2)

...1. مسند الفردوس، ۸۶/۲، حدیث: ۴۰۶۲

...2. مسند الفردوس، ۸۵/۲، حدیث: ۴۰۵۲

अमीरुल मुअमिनीन उजरते सय्यिदुना अलिय्युल मुर्तजा
 كَرَّمَ اللهُ تَعَالَى وَجْهَهُ الْكَرِيمِ इरमाते हैं : जियादा आमोश रहने से हैबत पैदा
 छोती है.

बोलना दवा की तरह है

उजरते सय्यिदुना अम्र बिन आस رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ इरमाते हैं :
 बात करना दवा की तरह है जिसे तू थोड़ी लेगा तो नफ़अ देगी और
 अगर बहुत जियादा लेगा तो तुझे मार डालेगी. अमीरुल मुअमिनीन
 उजरते सय्यिदुना अलिय्युल मुर्तजा मौला मुश्किल कुशा
 كَرَّمَ اللهُ تَعَالَى وَجْهَهُ الْكَرِيمِ इरमाते हैं : “जब अकल मुकम्मल हो जाती है तो
 बोलना कम हो जाता है.”

मन्कूल है के “आमोशी सलामती की कुन्ह है.”

बादशाह बहराम और परिन्दे

मन्कूल है के बादशाह बहराम अेक रात किसी दरप्ट के नीचे
 बैठा था के उस ने दरप्ट से अेक परिन्दे की आवाज सुनी तो उसे तीर
 मार कर गिरा दिया फिर कहा : जभान की डिङ्गाजत ईन्सान और
 परिन्दे दोनों के लिये मुईद है अगर येह अपनी जभान की डिङ्गाजत
 करता (और बोल न पडता) तो हलाक न छोता.

जभान अेक और कान दो कयूं ?

यूनानी दानिश्वर बुकरात ने अेक शप्स को बहुत जियादा
 बोलते सुना तो कहा : अै हुलां ! अद्लाह عَزَّوَجَلَّ ने ईन्सान के लिये
 जभान अेक और कान दो बनाअे हैं ताके बोले कम और सुने जियादा.

उरते सय्यिदुना कुतैल बिन ईयाज **رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ** इरमाते
हैं : “गुफ्त-गू करने वाले पर उमें आइत का ढौइ है.”

आमोशी की इजीवत पर मुश्तमिल
अरबी अशआरके तरजुमे

नइस के लिये बेहतरीन सरमाया

उरते सय्यिदुना अब्दुल्लाह बिन मुबारक **رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ** इरमाते हैं : मैं अपने नइस की तरबियत करने लगा तो ढौइ ईलाही के बा'द उर डाल में जूट और लोगों की गीबत से बचे रहने को नइस के लिये बेहतरीन अदब व सरमाया पाया. जूट और गीबत को अल्लाह **عَزَّوَجَلَّ** ने अपनी किताबों में उराम इरमाया है. मैं ने रिजामन्दी और ना गवारी दोनों डालतों में नइस से कडा : ईल्म और बुई-बारी (या'नी सध्रो तहम्मूल) शरीइ आदमी की जीनत हैं. औ नइस ! अगर तेरा बात करना यांटी है तो आमोश रहना सोना है.

तमाम बलाई आमोशी और गोशा नशीनी में है

उरते सय्यिदुना मन्सूर बिन ईस्माईल इकीह **رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ** इरमाते हैं : “तमाम की तमाम बलाई आमोशी और गोशा नशीनी में है अगर येड दोनों तुम करना याडते डो तो थोडी गिजा पर कनाअत करो.”

दुन्या व आभिरत में लाइके ता'रीइ

अेक शाईर ने कडा : (1) लोग कडते हैं : तुम बहुत आमोश रहते डो. मैं ने उन से कडा : मेरी आमोशी गुंगेपन या बे बसी की

वजह से नहीं है (2) आमोशी दुन्या व आभिरत में लाईके ता'रीफ़ है और मुझे सप्त बात करने से आमोश रहना ज़ियादा पसन्द है (3) लोगों में से किसी ने कहा : आप ठीक कहते हैं मगर अच्छी बात करने में क्या हरज है ? मैं ने कहा : तुम मुझे भूँभार बनाने का ईरादा कर रहे हो (4) जो नेकी को जानते ही नहीं मैं उन के सामने नेकी की क्या बात करूँ ! क्या मैं अन्धों के सामने अंधेरे में मोती डैलाऊँ ?

बोल पडना बारहा "टैशन" में डाल देता है !

उजरते सय्यिदुना अबू हातिम मुहम्मद बिन डिब्बान बुस्ती **عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْوَلِيِّ** इरमाते हैं : उजरते सय्यिदुना मुहम्मद बिन अब्दुल्लाह जन्जु बगदादी **عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْهَادِي** ने मुझे येह अश्आर सुनाये : (1) तुम आमोशी की वजह से किसलने से मडफूज रहोगे और ज़ियादा बोलने की वजह से भौंफ़उदा हो जाओगे (2) ऐसी बात कभी मत करो जिस के बा'द तुम्हें येह कहना पड़े के काश ! मैं ने येह बात न की होती.

सब से बडा मरीज

उजरते सय्यिदुना सालेह बिन जनाह **رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ** इरमाते हैं : लोगों में सब से ज़ियादा मुसीबत ज़दा, सब से ज़ियादा थका हुवा और सब से ज़ियादा बीमार वोह शप्स है जिस की ज़बान बे लगाम और दिव बेकाबू हो ऐसा शप्स न सहीह बात कर सकता है न ही युप रह सकता है, लिहाजा (1) थोडा बोलो और गुफ़्त-गू के शर से पनाह मांगो क्यूंके कुछ मुसीबतें बातों से जुडी हुई हैं (2) अपनी ज़बान की डिफ़ाजत करो और उसे तटक जाने से बचाओ हत्ता के

વોહ એક કેદી કી તરહ હો જાએ (3) અપને દિલ કો ઝબાન કે સિપુર્દ કર દો ઔર કહો : તુમ દોનોં પર લાઝિમ હૈ કે નાપ તોલ કર બાત કરો.

ખામોશી ના સમઝ કા પર્દા હૈ

જરીર શાઈર કે દાદા ખ-તફી ને કહા : (1) મુઝે ઉસ નૌ જવાન પર તઅજજુબ હોતા હૈ જો બાત કો સમઝે બિગૈર હી બોલ કર ખુદ કો રુસ્વા કર ડાલતા હૈ ઔર ઉસ કી ખામોશી પર ભી તઅજજુબ હોતા હૈ જો બાત સમઝતે હુએ ભી ખામોશ રહતા હૈ (2) ના સમઝ શખ્સ કે લિયે ખામોશી હી મેં પર્દા હૈ, બેશક અક્લ કા ઐબ આદમી કે ગુફ્ત-ગૂ કરને સે હી ઝાહિર હોતા હૈ.

ખામોશ રહ કર ઐબોં કો છુપાઓ

એક શાઈર ને કહા : (1) જિસ કદર હો સકે ખામોશ રહ કર ઐબોં કો છુપાઓ ક્યૂંકે યુપ રહને મેં યુપ રહને વાલોં કે લિયે બડી રાહત હૈ (2) અગર કિસી બાત કા જવાબ ન આતા હો તો ખામોશ રહા કરો ક્યૂંકે બહુત સી બાતોં કા જવાબ સિફ “ખામોશી” હોતી હૈ.

બોલના અગર યાંદી હૈ તો યુપ રહના સોના

હઝરતે સય્યિદુના અબૂ નજમ હિલાલ બિન મુકલ્લદ બિન સા'દ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْوَاحِد કહતે હૈં : (1) લોગોં ને કહા : આપ કી ખામોશી મહરૂમી હૈ. તો મેં ને ઉન સે કહા : “અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ ને મેરે લિયે જો મુકદર કિયા હૈ વોહ મુઝે બિન માંગે મિલ જાતા હૈ” (2) ઔર અગર મેરા બોલના યાંદી હૈ તો યકીનન ખામોશ રહના સોના (Gold) હૈ.

अब्दुल मलिक शरकसी ने कडा : (1) जब तुम कुछ कलने पर मजबूर हो जाओ तो फिर भी न कडो बलके आमोशी का दामन मजबूती से थामे रहो (2) अगर तुम्हारा बोलना यांटी है तो आमोश रहना सोना है.

अेक शाईर ने कडा : (1) आमोशी को लाजिम कर ले और बिला वजह मत बोल क्यूंके बातूनी शप्स थका रहता है (2) अगर तेरा येह गुमान है के गुफ्त-गू यांटी की भिस्ल है तो येह यकीन कर ले, के आमोशी सोने की तरह है.

आमोशी भलाई और सलामती है

इजरते सय्यिदुना अबुल हसन मर्वजी **عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْوَالِي** इरमाते हैं : (1) तेरी जिन्दगी की कसम !⁽¹⁾ बुई-बारों (या'नी बरदाश्त करने वालों) के लिये बुई-बारी (कुव्वते बरदाश्त) जीनत है और ईस की या तो आदत होती है या आदत बनानी पडती है (2) अगर किसी शप्स का आमोश रहना नदामत या शर्मो हया की वजह से न हो तो यकीनन उस की आमोशी बहुत भलाई और सलामती है.

अेक शाईर ने कडा : कम बोला करो, ईस तरह गुफ्त-गू के नुकसानात से मडकूज रहोगे, आमोशी की जमीन ईस कैली हुई जमीन से जुदा है.

1..... **أَعْمَرِي** (या **أَعْمَرِك** वगैरा या'नी मेरी या तेरी उम्र की कसम) कसमे शर-ई नही, वोड तो सिई पुदा (**عَزَّوَجَلَّ**) के नाम की होती है, बलके कसमे लुगवी है, जैसे रब तआला इरमाता है : (**بِأَسْمَاءِ ابْنِ مَرْثَدَةَ وَابْنِ مَرْثَدَةَ وَابْنِ مَرْثَدَةَ وَابْنِ مَرْثَدَةَ**) और जैतून की कसम. विडाजा येह इरमाने आली उस हदीस के भिलाइ नही जिस में ईशाद हुवा के गैरे पुदा की कसम न आओ. (मिरआतुल मनाज्जह, 4/337)

आमोशी ञबर दस्त जीनत है

उजरते सय्यिदुना अब्दुल्वाद बिन मुबारक **رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ** इरमाते हैं : (1) जहां बोलना न हो वहां आमोश रहना आदमी के लिये ञबर दस्त जीनत है (2) और सय बोलना मेरे नजदीक कसम जाने से जियादा अस्था है (3) और ईज़्जत व कार ईन्सान की अेक निशानी होती है जो उस की पेशानी पर यमकती है.

अेक शाईर ने कहा : मुत्तकी व परहेज गार शप्स अपनी ञबान की डिज़्जत की भातिर बात करने से बयता है डालांके वोड दुरुस्त बोलने पर कादिर होता है.

“आमोश” और “बोलने वाले” की हिंकायत

उजरते सय्यिदुना अबू हातिम **رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ** इरमाते हैं : दो शप्स ईल्म हासिल करने लगे, जब आलिम बन गअे तो अेक ने “आमोशी” अपना ली और दूसरा “गुफ्त-गू का आदी” बन गया. दूसरे ने आमोशी अपनाने वाले को अेक शे’र लिख कर त्मेजा के में ने रोजी कमाने में सब से कारगर ञरीआ ञबान को पाया है. आमोश रहने वाले ने जवाब में लिखा : “में ने ञबान को काबू में रखने से बढ कर किसी चीज को कमाल तक पछोंयाने वाला नहीं पाया.”

ञबान को लगाम देने वाला ही सलामत रहता है

उजरते सय्यिदुना सुइयान बिन उयैना **رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ** इरमाते हैं : (1) बढ यलन की महब्बत से अपने दिल को ખाली कर दो और सलाम करते हुअे उस के पास से गुजर जाओ (2)

ખામોશી કી બીમારી મેં મરના તુમ્હારે લિયે બોલને કી બીમારી મેં મરને સે બેહતર હૈ (3) યકીનન વોહી શખ્સ સલામત રહતા હૈ જો અપની ઝબાન કો લગામ દે કર રખતા હૈ.

શરીફ આદમી કી પહયાન

હઝરતે સચ્ચિદુના ઈબ્રાહીમ બિન હર્મહ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ફરમાતે હૈં : (1) મેં લોગોં કો એક મુશ્કિલ મુઆ-મલે મેં દેખ રહા હું લિહાઝા તુમ એક કિનારા પકડ લો જબ તક કે મુઆ-મલા અપની ઈન્તિહા કો ન પહોંચ જાએ (2) ક્યૂંકે ગુઝરે હુએ કો વાપસ નહીં લા સકતે જબ ઝબાન ફિસલતી હૈ તો બાત મુંહ સે જુદા હો જાતી હૈ (3) તુમ હર શરીફ આદમી કો “ખામોશ” દેખોગે ઓર દૂસરોં કો દેખોગે કે બોલ કર અપની ઈઝ્ઝત ખરાબ કરતે હૈં.

બહ્સ મુબા-હસે મેં પડને સે બેહતર

એક ઓર શાઈર ને કહા : (1) લોગોં કે સાથ મુઆફી વ દર ગુઝર સે પેશ આઓ ઓર ઈસ કે લિયે અપની ઈઝ્ઝત કો વક્ફ કર દો (2) ઓર જબ મલામત ઝિયાદા હોને લગે તો અપને કાનોં કો બન્દ કર લો (3) ઓર જબ ફુઝૂલ ગોઈ કા અન્દેશા હો તો ખામોશી કો લાઝિમ કર લો (4) ક્યૂંકે કીલો કાલ કરને (યા'ની બહ્સ મુબા-હસે મેં પડને) સે ખામોશ રહના તુમ્હારે લિયે ઝિયાદા બેહતર હૈ.

કામ્યાબ કૌન ?

હઝરતે સચ્ચિદુના અબૂ અતાહિયહ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ફરમાતે હૈં :

(1) બહુત ઝિયાદા ખામોશ રહને વાલા શખ્સ કામ્યાબ હૈ ઓર કલામ

કી હિફાઝત કરને વાલે કે લિયે બાત ગિઝા હોતી હૈ ઓર (2) હર બાત કા જવાબ નહીં હોતા ઓર ના પસન્દીદા બાત કા જવાબ તો ખામોશી હી હૈ. હઝરતે સય્યિદુના અબૂ અતાહિયહ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ મઝીદ ફરમાતે હૈં : (1) જબ તુમ ગુફ્ત-ગૂ કી અસ્લ (યા'ની જડ) તક પહોંચ જાઓ તો ઈસ સે ઝિયાદા ગુફ્ત-ગૂ કરને મેં કોઈ ભલાઈ નહીં (2) ઓર બેજા ગુફ્ત-ગૂ કરને સે ઈન્સાન કા ખામોશ રહના હી બેહતર હૈ.

નેકી કી બાત કરો યા ખામોશ રહો

એક શાઈર ને કહા હૈ : (1) નેકી કી બાત કરો ઓર ફુઝૂલ, મશકૂક (યા'ની શક વાલી) બાત, ફોહ્શ કલામી ઓર ઐબજૂઈ મત કરો. (2) ખામોશ તબૂઅ (યા'ની યુપ રહને વાલે), બા વકાર ઓર ગૌરો ફિક્ક કરને વાલે બન જાઓ ઓર અગર બોલો તો કમ બોલો ઓર (3) બિગૈર સોચે સમઝે સુવાલ કરને વાલે કો જવાબ મત દો ઓર જિસ કે મુ-તઅલ્લિક તુમ સે પૂછા ન જાએ ઉસ કે બારે મેં મત બોલો.

ખામોશી હી બેહતર હૈ

ઉહૈહા બિન જુલાહ ને કહા (1) જબ તક ખામોશ રહના ઐબ ન બન જાએ તો નૌ જવાન કે લિયે ખામોશી હી બેહતર હૈ (2) ઓર જિસ કે પાસ મદદ કરને વાલી અક્લ ન હો ઉસ કી બાત અહ્મકાના હી હોગી.

હોંટ બન્દ રહને મેં હી સલામતી હૈ

એક શાઈર ને કહા : (1) જબ તક તુમ અપને હોંટોં કો બન્દ રખોગે સલામત રહોગે ઓર અગર ઉન્હેં ખોલના હી હો તો અચ્છી

બાત કરો (2) તવીલ ખામોશી ઈખ્તિયાર કરને વાલે કા મક્સદ યેહી હોતા હૈ કે મઝમ્મત વ ઈતાબ (યા'ની મલામત વ બુરા ભલા કહલાએ જાને) સે બચા રહે. (3) લિહાઝા તુમ ભી અચ્છી બાત કરો યા ફિર ઈતની ઝિયાદા બાતેં મત કરો જિસ પર તુમ્હેં બુરા ભલા કહા જાએ.

પહલે તોલો બા'દ મેં બોલો

અબ્દુલ્લાહ બિન મુઆવિયા બિન જા'ફર કહતે હેં : (1) એ ઈન્સાન ! કભી કોઈ બાત મત કર ક્યૂંકે તૂ નહીં જાનતા કે કૌન સી બાત તુઝે એબદાર કર દે (2) ખામોશી કો મઝબૂતી સે થામ લે ક્યૂંકે ખામોશી મેં બડી હિક્મત હૈ ઓર અગર બોલના હી હો તો પહલે તોલ ફિર બોલ (3) જબ લોગ એસી બહ્સ મેં લગ જાએં જિસ સે તુઝે કોઈ સરોકાર (યા'ની તઅલ્લુક) ન હો તો કિનારા કર લે (યા'ની વહાં સે હટ જા).

બોલ કર બારહા પછતાના પડતા હૈ

હઝરતે સય્યિદુના અબૂ અતાહિયહ **رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ** ફરમાતે હેં : (1) અગર ખામોશ રહના તુઝે પસન્દ હૈ તો તુઝ સે પહલે નેક લોગોં કો ભી યેહ પસન્દ થા (2) ઓર અગર ખામોશ રહને પર તૂ એક મર્તબા નદામત ઉઠાએગા તો યકીન કર બોલને પર કઈ બાર નદામત કા સામના કરેગા. (3) બેશક ખામોશી સલામતી હૈ જબ કે બસા અવકાત બોલના દુશ્મની ઓર નુક્સાન કા બીજ (સબબ) બન જાતા હૈ. (4) જબ એક નાકામ શખ્સ દૂસરે નાકામ શખ્સ કે કરીબ હોતા હૈ તો ઈસ સે ખસારે ઓર નાકામી મેં ઈઝાફા હી હોતા હૈ.

जबान के मुआ-मले में कन्जूसी ही बेहतर है

इजरते सय्यिदुना एब्राहीम बिन अबू अब्लह **رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ** इरमाते हैं : (1) जब तक तुम जबान के मुआ-मले में “कन्जूसी” करते रहोगे येह मडकूळ रहेगी लिहाजा एसे बे लगाम मत छोडो (2) आमोश रह कर राजों को दिल् में ऐसे ही पोशीदा रभो जैसे जबर-जद (अेक सळ रंग का जर्दी माथल कीमती पथर) और नायाब मोती को छुपा कर रभा जाता है (3) क्यूंके जो बात तुम ने भरे मजमअ में कह दी हो रहती दुन्या तक उसे वापस नहीं लौटा सकते (4) जिस तरह पिया हुवा पानी वापस नहीं आ सकता और बय्या रेडूम (या'नी पेट के अन्दर बय्यादानी) में वापस नहीं जा सकता.

अकलमन्द और जाहिल

अेक शाएर ने कहा : (1) जिस ने आमोशी एप्तियार की उस ने डैबत का लिबास पहन लिया जो लोगों से उस की बुराईयों को छुपाओे रभता है (2) अकलमन्द की जबान उस के दिल् में जब के जाहिल का दिल् उस के मुंड में होता है.

धन्सान के युप रहने का मकसद

अेक शाएर ने कहा : ओ सुलैमा ! (1) अपनी आदत से बाज आ जा और मलामत मत कर या इर उसे मलामत कर जिसे हवादिसे जमाना ने ऐसे गिरा दिया के अब उठ नहीं सकता (2) मेरा नसीब मुजे हर तरह की एज्जत से रोक रहा है मगर मेरी डिम्मत एज्जत तक पड़ोयने में कोताही नहीं करने देती (3) जब तक

હાલાત એસે રહેંગે મેં ખામોશ રહૂંગા ઓર ઝિન્દગી ભર અપને મુંહ કો બોલને કે લિયે નહીં ખોલૂંગા (4) અગર ખામોશ રહને પર કિસી મલામત કરને વાલે ને મુઝે મલામત કી તો મેં ઉસ સે કહૂંગા : ઈન્સાન નદામત વ શર્મિન્દગી સે બચને કે લિયે હી યુપ રહતા હૈ.

તમામ તા'રીફે અલ્લાહ **عَزَّوَجَلَّ** કે લિયે હેં જિસ કી તૌફીક સે કિતાબ “હુસ્નુસ્સમ્ત ફિસ્સમ્ત” મુકમ્મલ હુઈ. ખૂબ દુરદો સલામ હોં હમારે સરદાર હઝરતે મુહમ્મદ ઓર આપ કી આલ વ અસ્હાબ પર.

સરકાર **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** કે શહાદે ઓર શહાદિયાં

✿.....શહાદે : પ્યારે મુસ્તફા **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** કે ત્રીન શહાદે થે જિન કે અસ્માએ મુબા-રકા યેહ હેં :

- (1) હઝરતે સય્યિદુના કાસિમ (2) હઝરતે સય્યિદુના ઈબ્રાહીમ
- (3) તય્યિબો તાહિર હઝરતે સય્યિદુના અબ્દુલ્લાહ (**عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان**)

✿.....શહાદિયાં : મુસ્તફા જાને રહમત **صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** કી ચાર શહાદિયાં થીં જિન કે અસ્માએ મુબા-રકા યેહ હેં :

- (1) હઝરતે સય્યિ-દતુના ઝૈનબ (2) હઝરતે સય્યિ-દતુના રુકય્યા
- (3) હઝરતે સય્યિ-દતુના ઉમ્મે કુલ્સૂમ (4) હઝરતે સય્યિ-દતુના ફાતિ-મતુઝ્ઝહરા (**رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُنَّ**).

(الموهب اللدنية، الفصل الثاني في ذكر اولاد الكرام، 3/ 133)

ફેહરિસ્ત

મઝામીન	સંક્રંહા	મઝામીન	સંક્રંહા
ખામોશી મેં નજાત હૈ	1	કૌમ કે સરદાર કો હુકમ	9
સલામતી ચાહને વાલા ખામોશ રહે	1	صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَالْآلِ وَسَلَّمَ	
બદન પર હલકા ઔર		બહુત ઝિયાદા યુપ રહતે	10
મીઝાન મેં ભારી	1	ચાર બેહતરીન મ-દની ફૂલ	10
આસાન ઈબાદત	2	અચ્છી બાત કરો યા યુપ રહો	11
ખામોશ રહને કી નસીહત	2	ખામોશી મેં સલામતી હૈ	11
સબ સે ઉમ્દા ઔર આસાન અમલ	2	હક બાત કરો યા યુપ રહો	12
સબ સે બુલન્દ ઈબાદત	3	જન્નત મેં લે જાને વાલા અમલ	12
આલિમ કી ઝીનત ઔર		હિક્મત કી અસ્લ	12
જાહિલ કા પદા	3	ગુફત-ગૂ ચાંદી તો ખામોશી સોના	13
ખામોશી અખ્લાક કી સરદાર હૈ	3	કૌન સી ગુફત-ગૂ ચાંદી હૈ ?	13
બાત દોઝખ મેં		સોહબત કે લિયે મુફીદ શખ્સ	13
ઔંધે મુંહ ગિરાએગી	4	નબી કી આજિઝી	
40 હઝાર ઔલાદ કા ઈજતિમાઅ !	4	મગર હમારે લિયે દર્સે ઈબ્રત	13
અબ્બાજાન !		ઈબાદત કી કુન્જ	14
આપ બોલતે ક્યૂં નહીં ?	5	ઈબાદત કી ઈબ્તિદા	
શૈતાન કો ભગાને કા નુસ્ખા	5	ખામોશી હૈ ફિર....	14
હિક્મત કે 10 હિસ્સે	6	પહલે કે નેક લોગ કમ ગો હુવા કરતે	14
ન બોલને મેં નવ ગુન	6	અક્લમન્દ કી ઝીનત	14
શૈતાન સે જીતને કા નુસ્ખા	7	ખામોશ રહને વાલા આલિમ	
બિગેર પૂછે જવાબ મિલ ગયા	7	અફઝલ યા બોલને વાલા ?	15
કમ બોલને વાલે કમ હૈ	8	ચાર ઉ-લમા ઔર એક બાદશાહ	15
અફઝલ ઈમાન	8	ઝિયાદા બોલને સે	
“દુઆએ મુસ્તફા” કિસ કે લિયે ?	9	વકાર જાતા રહતા હૈ	16
બે મિસ્લ અમલ	9	ખામોશી કે દો ફાએદે	16

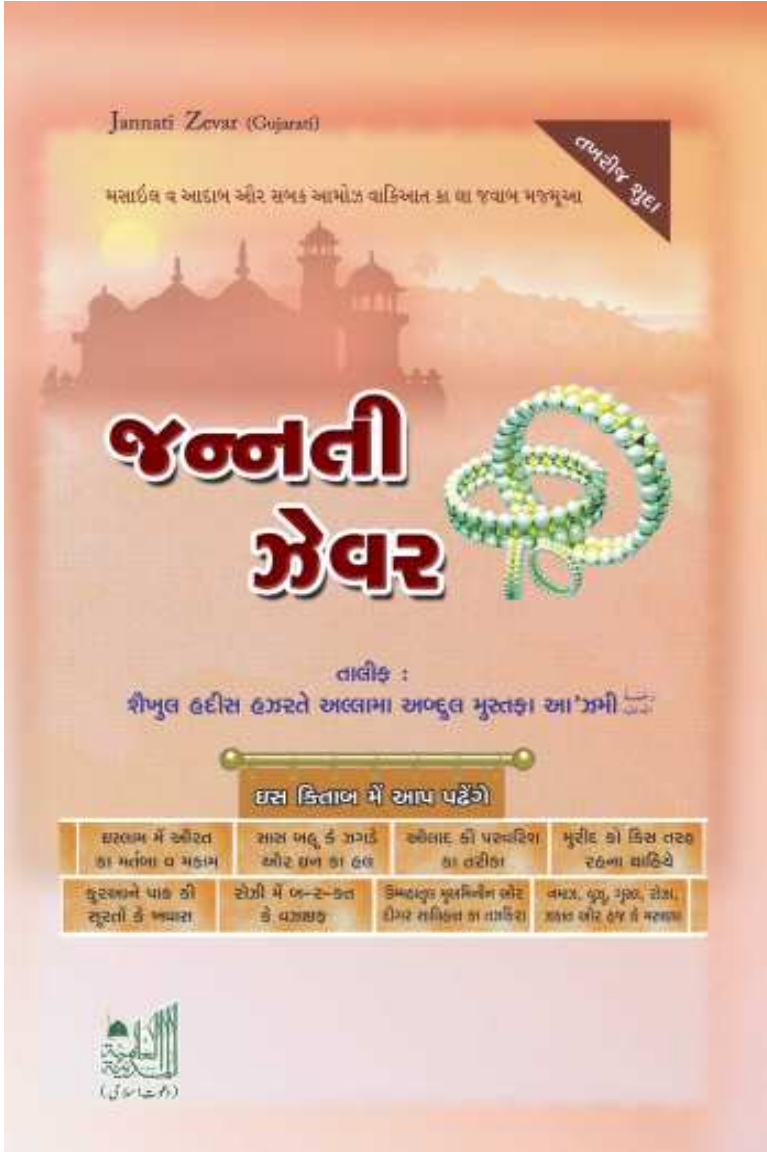
लोगों में अन्धे बहरे गूंगे बन कर रहो	16	ईबादत के नव हिस्से आमोशी में हें आङ्कियत के नव हिस्से	23
आमोशी के वक्त अक्ल डाजिर रहती है	17	बोलना दवा की तरह है बादशाह बहराम और परिन्दा	24
चार बादशाह	17	जबान ओक और कान दो क्यूं ?	24
उन की जभानों पर हिकमत बरी बातें जरी हुई	18	आमोशी की इजीलत पर मुश्तमिल अ-रबी अश्आर के तरजमे	25
सय्यिदुना ईब्राहीम बिन अदहम आमोश रहे	18	नफ्स के लिये बेहतरीन सरमाया	25
आमोशी ही सब्र है	18	तमाम तलाई आमोशी और गोशा नशीनी में है	25
आमोशी का अदना फाअेदा सलामती है	19	हुन्या व आभिरत में लाईके ता'रीफ बोल पडना बारहा	25
कमाले अदब की चार पूबियां	19	“टेन्शन” में डालता है !	26
कामिल मोमिन की चार पूबियां	19	सब से बडा मरीज	26
लोगों के दरमियान ओइतियात के म-दनी इल	19	आमोशी ना समज का पर्दा है आमोश रह कर औबों को छुपाओ	27
क्या बात करने वाला बी नज्जत पाओगा ?	20	बोलना अगर यांटी है तो युप रहना सोना	27
20 साल से युप रहने की मश्क	20	आमोशी तलाई और सलामती है	28
40 साल तक मुंड में पथ्थर रभा !	21	आमोशी जबर दस्त जीनत है	29
इंस जाने वाला दरिन्दा	21	“आमोश” और	
हवा में चलने वाला आदमी	21	“बोलने वाले” की हिकायत	29
परिन्दा बोल कर इंस गया !	22	जबान को लगाम देने वाला ही	
दो बेहतरीन पूबियां	22	सलामत रहता है	29
बडी हिकमत	22	शरीफ आदमी की पहचान	30
आमोशी सीपने की जियादा जरूरत है	23	बइस मुबा-हसे में पडने से बेहतर	30
बोलने से जियादा सुनने की हिर्स रभो !	23	काम्याब कौन ? नेकी की बात करो या आमोश रहो	30 31

आमोशी डी बेडतर डै	31	अकलमन्ड और ज़ाइल	33
डॉट अन्ड रहने में डी सलामती डै	31	ईन्सान के युप रहने का मकसद	33
पडले तोलो आ'द में ओलो	32	ईडरिस्त	35
ओल कर बारडा पछताना पडता डै	32	मआभिओ मराजेअ	37
जबान के मुआ-मले में		*****	*
कन्जूसी डी बेडतर डै	33	*****	*

माखुमराज

मطبوع	مصنف / مؤلف	नाम کتاب
دارالکتب العلمیة ۱۴۱۹ھ	امام محمد بن اسماعیل بخاری علیہ الرحمہ متوفی ۲۵۶ھ	صحیح بخاری
دارالفکر بیروت ۱۴۱۴ھ	امام محمد بن عیسیٰ ترمذی علیہ الرحمہ متوفی ۲۵۶ھ	سنن الترمذی
دارالفکر بیروت ۱۴۱۴ھ	امام احمد بن محمد بن حنبل علیہ الرحمہ متوفی ۲۵۶ھ	المسند
المدينة المنورة ۱۴۱۳ھ	امام حافظ حارث بن ابی اسامة علیہ الرحمہ متوفی ۲۵۶ھ	المسند
دارالکتب العلمیة ۱۴۱۸ھ	ابو یعلیٰ احمد بن علی موصلی علیہ الرحمہ متوفی ۲۵۶ھ	المسند
مؤسسة الرسالة ۱۴۰۵ھ	حافظ محمد بن سلامة علیہ الرحمہ متوفی ۲۵۶ھ	مسند الشہاب
دار احیاء التراث ۱۴۲۲ھ	حافظ سلیمان بن احمد طبرانی علیہ الرحمہ متوفی ۲۵۶ھ	المعجم الكبير
دار المعرفۃ بیروت ۱۴۱۸ھ	امام محمد بن عبد اللہ حاکم علیہ الرحمہ متوفی ۲۵۶ھ	المستدرک
دارالکتب العلمیة ۱۴۲۱ھ	امام احمد بن حسین بیہقی علیہ الرحمہ متوفی ۲۵۶ھ	شعب الایمان
دارالکتب العلمیة ۱۴۱۷ھ	امام ابو حاتم محمد بن حبان علیہ الرحمہ متوفی ۲۵۶ھ	صحیح ابن حبان
دارالکتب العلمیة ۱۴۰۶ھ	حافظ شیرویه بن شہر دار ذیلمی علیہ الرحمہ متوفی ۲۵۶ھ	فردوس الاخبار
دارالکتب العلمیة ۱۴۲۵ھ	جلال الدین عبد الرحمن سیوطی علیہ الرحمہ متوفی ۲۵۶ھ	جامع الصغیر
المکتبة العصرية ۱۴۲۶ھ	عبد اللہ بن محمد ابن ابی الدنیا علیہ الرحمہ متوفی ۲۵۶ھ	الموسوعة
دارالکتب العلمیة ۱۴۱۹ھ	علی بن حسام الدین متقی علیہ الرحمہ متوفی ۲۵۶ھ	کنز العمال
دارالکتاب الاسلامی قاهرة	ابو نعیم احمد بن عبد اللہ اصبہانی علیہ الرحمہ متوفی ۲۵۶ھ	تاریخ اصبهان
دارالکتب العلمیة ۱۴۱۷ھ	احمد بن علی خطیب بغدادی علیہ الرحمہ متوفی ۲۵۶ھ	تاریخ بغداد
دارالفکر بیروت ۱۴۰۶ھ	حافظ محمد بن جعفر خرانطی علیہ الرحمہ متوفی ۲۵۶ھ	مکارم الاخلاق

Jannati Zovar (Gujarati)

મસાઈલ વે આદાબ ઔર સબક આમોલ વાકિઆત કા વા જવાબ મજમુઆ

તાબરીય શુદા

જન્નતી ઝેવર

તાલીફ :

શૈમુલ હદીસ હઝરતે અલ્લામા અબ્દુલ મુસ્તફા આઝમી

ઇસ કિતાબ મેં આપ પઢેંગે

ઇસ્લામ મેં ઔરત કા મતાબા વ મકામ	સાલ મદૂ કે ઝગડે ઔર ઇલા કા હલ	ઘૈલાદ કી પરવશિયા કા તરીકા	મુરોદ કા કિલ તરફ રહના ઘાઠિયે
કુરબાને પાક કી સૂરતો કે ખ્યાલ	સોગી મેં બે-ર-કલ કે વઝાઇર	કિમ્બલુલ મુસમિલીન સોર ઈમર મસીહલ કા વાકિરા	લખા. બુક, ગ્રુપ, સોશ. મીડિયા સોર હજ મેં મસલા

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ اِنَّا بَعْدُ قَاعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

नेक नमाज़ी बनने के लिये

हर जुम्हारात बा'द नमाजे ईशा आप के यहाँ होने वाले दा'वते ईस्लामी के उफ़तावार सुन्नतों तरे ईजतिमाअ में रिजाअे ईलाही के लिये अख़ी अख़ी निय्यतों के साथ सारी रात शिर्कत इरमाईये ❁ सुन्नतों की तरबियत के लिये म-दनी काइले में आशिकाने रसूल के साथ हर माह तीन दिन सफ़र और ❁ रोज़ाना “इकडे मदीना” के ज़रीअे म-दनी ई-आमात का रिसाला पुर कर के हर म-दनी माह की पडली तारीख़ अपने यहाँ के जिम्मेदार को जम्अ करवाने का मा'मूल बना लीजिये.

मेरा म-दनी मकसद : “मुझे अपनी और सारी दुन्या के लोगों की ईस्लाह की कोशिश करनी है. **إِنْ شَاءَ اللهُ عَزَّوَجَلَّ**” अपनी ईस्लाह के लिये “म-दनी ई-आमात” पर अमल और सारी दुन्या के लोगों की ईस्लाह की कोशिश के लिये “म-दनी काइलों” में सफ़र करना है. **إِنْ شَاءَ اللهُ عَزَّوَجَلَّ**

मक-त-अतुल मदीना®

दा'वते ईस्लामी

इँगाले मदीना त्री डोनिया जगीये के पास, मिरज़ापूर, अहमदशाबाद, गुजरात, इन्डिया
Mo.091 93271 68200 E-mail : maktabaahmedabad@gmail.com www.dawateislami.net